THE
WILLIAM R. PERKINS
LIBRARY

OF

DUKE UNIVERSITY

Rare Books

ב״ש הקב״ה

RESURRECTIO INFANTUM NONDUM GENITORUM.

Quam

EXERCITATIONE THEOLOGICA

EXPOSITAM

Sub

P R Æ S I D I O

V I R I

MAXIME REVERENDI, AMPLISSIMI ATQUE EXCELLENTISSIMI

DN. BALTASARIS BEBELII,

SS. Theologiæ D. & Prof. Publ. Famigeratiſſimi, atque Eccleſiaſtæ Vigilantiſſimi.

Domini Præceptoris, Patroni, atque Promotoris ſui filiali Cultu proſequendi.

D. M. Julii clↄ Iↄc LXXXII.

S O L E N N I T E R

proponit

M. JOANN-CONRADUS ARNOLDI, Trorbaco-Moſellanus.

A R G E N T O R A T I,

Litteris JOHANNIS WILHELMI TIDEMANNI.

SERENISSIMO.
PRINCIPI. AC. DOMINO.
DOMINO.
CHRISTIANO II.
COMITI. PALATINO. AD.
RHENUM. DUCI. BAVARIÆ. COMITI.
VELDENTIÆ. SPONHEMII. ET. ROCHSPOLETI.
DOMINO. HOHENACCI. &c.&c.&c.
PRINCIPI. PIO. FELICI. INCLUTO.
S. R. M. CHRISTIANISSIMÆ.
CAMPI. MARESCALLO. FORTISSIMO.
STUDIORUM. MECOENATI. ATQUE. ASSERTORI.
AUGUSTO.
PATRIÆ. PATRI. VIGILANTISSIMO.
PRINCIPI. AC. DOMINO.
SUO. CLEMENTISSIMO.
DISSERTATIONEM. HANC. THEOLOGICAM.
SUBJECTISSIMÆ. OBSERVANTIÆ. INDICEM.
HUMILIMUS. INSCRIBIT.
PARTUMQUE. INGENII. TENERRIMUM.
IN. SINUM. AULÆ. UBI. CONCEPTUS. EST.
BENIGNISSIMO. PATROCINIO.
FOVENDUM.
ATQUE. PRINCIPALIS. GRATIÆ. CLYPEO.
PROTEGENDUM.
DEVOTA. SUBJECTIONE. REFUNDIT.
M. JOANN-CONRADUS. ARNOLDI.

INter præcipuos Chriſtianæ fidei articulos eſt articulus de reſurrectione mortuorum: *Magna enim eſt, & neceſſaria*, judice Cyrillo Hieroſolymitano, *Eccleſiæ Catholicæ admonitio & dogma* πίςις περὶ νεκρῶν ἀναςάσεως *fides de reſurrectione mortuorum.* Catech. XVIII. Cenſente etiam Hieronymo; *In Symbolo* enim *fidei & ſpei noſtræ, quod ab Apoſtolis traditum, non ſcribitur in charta atramenti, ſed in tabulis cordis carnalibus, poſt confeſſionem Trinitatis, & unitatem Eccleſiæ, omne Chriſtiani dogmatis ſacramentum carnis reſurrectione includitur*, de error. Johan. Hieroſ. t. 3. opp. Quod merito illi ita exiſtimant; Nam ea eſt etiam Sacrarum literarum ſententia: Niſi enim eſſet reſurrectio mortuorum, etiam Chriſtus non reſurrexiſſet; niſi Chriſtus reſurrexiſſet, fruſtra eſſet verbi divini prædicatio, atque fides Chriſtianorum, eſſemus adhuc in peccatis noſtris, & deperditi eſſent qui obdormiverunt, noſque eſſemus omnium hominum miſerrimi, quæ argumenta ſunt accuratiſſimi diſputatoris Apoſtoli Pauli 1. Cor. XV. 13. Qui verò his ipſis verbis innuit, fundamentum ſpei iſtius & fiduciæ noſtræ, reſurrectionis, eſſe reſurrectionem Jeſu Chriſti,

Credo equidem, neque vana fides,
Corpora vivere, more animæ,
Nam modo corporeum memini
De Phlegonte gradu facili
Ad ſuperos remeaſſe Deum.

Spes eadem mea membra manet,
Quæ redolentia funereo
Juſſa quieſcere ſarcofago
Dux parili redivivus humo
Ignea Chriſtus ad aſtra vocat.

Quæ fides fuit Chriſtianiſſimi poëtæ, Prudentii, καθ. hym. III. Eſtque ea ſpes omnium, & de omnibus inter homines, quotquot unquam veri homines extiterunt, adeoque etiam de iis, qui prius extincti ſunt, quam lucem hujus mundi contemplarentur. Exiſtunt illi homines à primo conceptionis momento: Nam habent quæ hominem conſtituunt, animam & corpus ab iſto Spiritu animatum, & ſimul, ac conceptum eſt in utero materno ſemen, concipitur, & appellatur maſculus Job. III. 3. vel fæmella: Cujus Deus Deus eſt etiam dum ſemen adhuc eſt, utpote Deus etiam ſeminis noſtri. O grande ſolatium! iis ſcriptum parentibus, qui viva ſuorum fœtuum fiunt ſepulchra. Nam ſpem hinc concipiunt, fore, ut quos non viderunt in hac vita, viſuri ſint in altera; Nam Deus eſt Deus vivorum, & non mortuorum. Matth. XXII. 32. Non fruſtra fuit, quod Dei Filius etiam concipi voluerit in utero materno, atque ita naſci, virtute Spiritus Sancti Matth. I. 20. Nam ideo voluit, ut oſtenderet, ſe ſalvatorem eſſe hominum etiam eorum, qui modo initium hominis ſortiti ſunt.

Sed nolumus in hac materia prolixiores eſſe, quoniam ex profeſſo eam elaborandam in ſeſe ſuſcepit vir-juvenis præcellens atque Clariſſimus, Dn. M. *Joh. Cunradus Arnoldi*, *Trorbaco-Moſellanus*, S. Theologiæ

logiæ Studioſus perinduſtrius, Fautor amicus & Auditor noſter, ut diligentiſſimus hactenus, ita dilectiſſimus. Verſatus ille in Academia noſtra jam ab aliquot annis, ſcholis Theologicis operam dedit ſtrenuam, ex quo Gieſſam-Haſſorum celeberrimam reliquerat; Nam in collegiis etiam privatis ſuam in audiendo induſtriam, & in diſputando & reſpondendo dexteritatem non uno ſpecimine Præceptoribus ſuis & commilitonibus comprobavit; Tandem conſultum cenſuit, etiam publicam & ſolennem Cathedram conſcendere, quo Patronis quoque ſuis, & plurimum Reverendo Dn. Parenti demonſtraret, quantum inter privatos parietes profecerit. Delegit autem diſputationis thema de reſurrectione infantum intra uterum maternum ex quo concepti ſunt vita ſua defunctorum. Rara materia, quæ ingenium requirit non ſolum in Theologicis, ſed etiam Philoſophicis exercitatum & ſubactum. Ea certè dexteritate materiam iſtam ipſemet elaboravit, ut nihil rerum in ea vel publica cenſura notaret, vel nos deſideraremus; Neq; dubitamus, quin ſcripti hujus ſui promptam etiam è Cathedra Academica rationem ſit redditurus. Faxit Deus, pater luminum, ut dona, in civem hunc noſtrum Academicum collata, indies creſcant, ut per ipſum, tanquam ſelectum organum, Dei gloria, Eccleſiæ ſalus, familiæ decus, & ſuum ipſiusmet commodum feliciter promoveatur. Perſcripſit Argentorati menſe Julio, Anno 1682.

Exercitii Præſes.

ב״ע״ה

MOta eſt haud ita pridem inter Patronos quosdam præſens, de qua diſſerere nonnulla conſtitutum eſt, quæſtio, anſam ipſis ſuppeditante concione coram Sereniſſimis Auditoribus de Rebus noviſſimis habita, de qua cùm ab altero Eorum, cui plus uno obſequiorum genere devinctus ſum, qualiscunque mea requireretur opinio, paucis eam tum temporis exponebam, prolixiorem illius deductionem diductæq́ probationem loco, atq́ occaſioni commodæ reſervando; cùm autem obſequia Superioribus ac obſervantiam Patronis publicè oſtenſum ire geſtirem, eadem ipſa exercitio Academico viſa eſt haud indigna, quare pauca quædam, prout & ingenii tenuitas & limitum definitorum anguſtia patientur, in eam rem meditari conabor, quod ut feliciter fiat, cum Apoſtolo ex Eph. I. 17. rogamus: Ut DEUS Domini noſtri JESU CHRISTI, Pater gloriæ, det nobis Spiritum Sapientiæ & revelationis, per agnitionem ſui. Amen.

Illuſtris

§. I.

ILluſtris ac verè καρτερὰ fuit συμβολὴ, quæ electo Dei organo D. Paulo cum Stoicæ atque Epicureæ ſectæ Philoſophis interceſſit Act. XVII, 18. ſeqq. viribus ac numero concertantium quidem impar, ſed exitu atque victoriâ ſpectatoribus quàm Agoniſtis ſalubrior; Ex his enim Paulus σπερμολόγος καὶ ξένων δαιμονίων καταγγελεὺς, *ardelio & peregrinorum Deorum præco*; eſt dictus, iſti verò cum ſectatoribus κατὰ πάντα ὡς δεισιδαιμονέστεροι dici meruerunt, quibus omnibus tamen felicitatis gloriâ ſpectatores quidam, inq; illis Dionyſius Areopagita, anteceſſerunt, dum iſtoc inſigniuntur encomio v. 34. quod κολληθέντες αὐτῷ ſc. Παύλῳ, ἐπίστευσαν, *adjungentes ſeſe illi (Paulo) crediderunt*, nimirum hoc erat victoriæ brabeum, cedenti quàm acriter repugnanti certiſſimum; Materiam verò collationis acerrimæ objectivam proponit v. 18. ὅτι τὸν Ἰησοῦν καὶ τὴν ἀνάστασιν αὐτοῖς εὐηγγελίζετο; *quod Jeſum, & RESURRECTIONEM annunciaret illis*, hæc enim erat, quæ ſenſibus iſtorum Philoſophorum contraria, ridicula verò rationi videbatur, ex qua eandem ὥσπερ ἐξ ἀκροπόλεως impugnarunt, impugnatam finibus ac pomoeriis ſuæ religionis eliminarunt, nihil omninò etiam curantes, quicquid à Platone ſuo de ἀναβιώσει magna, magno illo anno exacto, ſperanda edocti fuerant, uti apud Euſebium (α) videre eſt, cùm Stoæ potius atq; Περιπάτῳ accederent, regreſſum à privatione dari ad habitum, negantibus, hinc cum Plinio (β) atque Feſto Act. XXVI, 24. dementiam judicarunt, vitam morte iterari, *ſi qui autem fuerant, quibus aliquid ſuboluit de hac doctrina, non id ſuo lumini, ſed traditioni quanquam feculentæ atque corruptæ debuerunt*, prout egregie *B. Dannhavverus* (γ) exiſtimat.

(α) *lib. II. de Præpar. Evang. c. 18.*
(β) *lib. 7. 55.*
(γ) *Hodoſ. Phæn. XII. pag. m. 1452.*

§. II.

§.II. Manet proinde *Fiducia Chriſtianorum Reſurrectio mortuorum*, à quo Tertulliani teſtimonio, in exordio libri de Reſurrectione poſito, nec Poëtarum Campi Elyſii, aliud perſuadere, nec judex Rhadamantus ſecus judicare poterit, quoniam propria Chriſtianorum fides eſt, in qua primarius ſalutis ac religionis ipſorum cardo vertitur, cui ſi ullus falſitatis aut dubii obex objiceretur, fruſtra eſſet ſpes omnis, fides, charitasque, imò vis conſolandi præcipua in argumento Apoſtoli 1. Theſs. IV, 13. periret, quando cauſa contriſtandi, ſequemet mœrore immodico conficiendi, *καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα*, non tolleretur, ſed potius dolori juxta atque ſecuritati porta aperiretur latiſſima, vitæque Epicureæ materies copioſa, qualis ab Eccleſiaſte cap. XII, 1. haud obſcurè intimatur.

§. III. Quamobrem ex altiori inſtructi principio firmiſſima fide *ἀνάστασιν νεκρῶν Reſurrectionem mortuorum* credimus atque cōfitemur, etiamſi ratio, de potentia divina minus forte dubia, de voluntate tamen dubios nos reddere velit, hanc enim clariſſima V. & N. T. *συμφωνία* ſatis ſuperq; probarunt teſtes omnī exceptione majores, *οἱ ἅγιοι Θεοῦ ἄνθρωποι, Sancti Dei homines*, exq; illis pluribus oſtenſam Theologi & imprimis *B. Gerhardus* (δ) expoſuerunt; Multorum inſtar unus eſſe poterit inſignis locus Johann. cap. V, 28. 29. Ubi primò omnium Salvator dubia rationis, fidem remorantia, occupando removet, inquiens: *μὴ θαυμάζετε τοῦτο*, illud ſcilicet, quod in prioribus *περὶ τῆς τῶν νεκρῶν ζωῆς de vita mortuorum* dixerat, quæ proditura ſit à ſolo Deo unitrino, *cauſa efficiente*, qui verſ. 21. *ὁ πατὴρ Pater* vocatur, eique è veſtigio ob eſſentiæ identitatem *ὁ υἱὸς Filius* adjungitur, id quod ex particulis *οὕτω, καθὼς*, quæ non ſimilitudinem tantum hic loci notant, ſed identitatem atque indiviſibilitatem, quæ, ut *B. Dorſcheus* (ε) contendit, ex identitate atq; indiviſibilitate operandi *ἕως ἄρτι* verſ. 17. ex aſſerta ſibi per eam *θεότητι* vel *ἰσοθεότητι* v. 18. ex *ποιημάτων ὁμοιοποιήσει* v. 19. ex *κοινωνίᾳ ζωοποιήσεως* liberrimæ, apparet; cùm verò Filius *cauſa meritoria* Reſurrectionis ſit, humana ipſius Natura ab hoc Apotelesmate excludi non debet, utpote quæ v. 27. expreſsè per *τὸ ὅτι quia* ſpecificatur, *ὅτι υἱὸς ἀνθρώπου ἐστί, quia filius hominis eſt*, hinc etiam caro Chriſti ſemper vivifica in S. Cœna à communicantibus percepta non

(δ) *L. de Reſurrect. p. m. 991. & 1036. ſeqq.*

(ε) *Theol. Zach. P. 2. D. 8. §. 3.*

non exigui ponderis argumentum pro Reſurrectione ſuppeditat, quo *Nonnemo* multivariæ eruditionis fama excellens Theologus quandam Sedis Romanæ Ep. Columnam non infimam C. de B. illius veritatem (ſerione? Deus novit,) negantem, in familiari colloquio convicit, cùm exigente domeſtica de Transſubſtantiatione hypotheſi, ſe carnem Chriſti computreſcere neſciam comediſſe, inficiari nequiret; Ne tamen piorum aut etiam Chriſtianorum tantum Reſurrectionem intelligamus, aſſeritur Filio datam eſſe ἐξουσίαν, quam non tantum de ſummo faciendi jure, uti Beza male interpretatur, ſed de abſoluta αὐτοκρατορικῇ καὶ αὐθεντικῇ καὶ καρδιογνωστικῇ δυνάμει exponendam eſſe, *B. Menzerus* (ζ) docuit, atque hac ſumma ac liberrima potentia impios quoque, etſi vi juſtitiæ divinæ, in vitam revocat, verum ad judicium v. 29. *Spiritui S.* quoq; eandem tribuendam eſſe, Indiviſio operum divinorum ad extra ex Rom. VIII, 11. evincit.

(ζ) *Diſp. X. T. 1. §. 115. p. m. 61.*

§. IV. Reſurrectionem autem mentis ac in peccatis mortuorũ Eph. II, 1. uti alias ζωοποίησις, quam B. Dannh. Elect. propriam eſſe ex 1. Cor. XV. 22. probat *Hodoſ. p.* 1445. innuere poſſet, ne quis interpretetur, talem Evangeliſta eam deſcribit, quæ ſit ἔγερσις, quamque ſequatur κρίσις, atq; inde à parte piorum beata ζωοποίησις v. 21. 22. inſuperq; apertius *univerſalitatem* oſtendit v. 28. quando πάντες οἱ ἐν τοῖς μνημείοις, generali periphraſi mortuos, audituros eſſe dicit vocem Filii Dei, atque ſecundum opera examinatos vel vitæ beatæ, vel judicio condemnatorio ſiſtendos v. 29. quæ objecti univerſalitas evidenti Paralleliſmo jam olim à Daniele cap. XII, 2. eſt prædicta, & de propria carnis reſurrectione, contra Metaphoricam è vita ærumnoſa ſub Antiocho ad ſtatum lætiorem, rectè à *Caſp. Sanctio* (η) vindicata: Cui fiducialis Jobi Confeſſio c. XIX, 25, addatur, omni fideli eſt permiſſum, quoniam eadem ubivis & credendi & ſalvandi ratio eſt. Act. XV, 11. quare faceſſant hodiernorum Judæorum deliria, ex cerebro putidis Talmudicorum Rabbinorumque lacunis humectato, contra univerſalem Reſurrectionem depromta, his enim ipſis à parentibus ſuis ſeſe degeneraſſe oſtendunt, utpote qui, exceptis Sadducæis Chriſti Antagoniſtis Mat, XXII, 31. 32. eam negaſſe nullibi in Scriptura legun-

(η) *Comm. in h. l. pag.* 533. *Conf. Hodoſ. Dannh. pag.* 1448.

guntur, hinc etiam ulteriori ejus probatione, quam nec inſtituti ratio nec brevitatis ſtudium admittunt, ſuperſedemus, ſigillum addentes verba *Auguſtini* (θ) Reſurrecturam carnem omnium, quicunque nati ſunt hominum, atque naſcentur; & mortui ſunt atque morientur, nullo modo dubitare debet Chriſtianus.

(θ) Enchir. ad Laurent. cap. 84.

§. V. Poſita autem ea, exque S. literis confirmata, potiore jure, quam olim Illuſtris Regni Poloniæ Mareſcallus *Lucas Opalenius*, raro quidem inter Magnates exemplo, ſed parum felici, de Eccleſia præſcripſit, (ι) uti placido quodam examine oſtendit *Maximè Rev. Dn. D. Hannekenius*, Præceptor ac quondam Hoſpes meus ætatem venerandus, potiore, inquam, jure nos de Reſurrectione præſcribere poſſumus, *nihil ab ea excludi vel excipi debere, quicquid hominis olim cecidit*, ſiquidem exinde Græcis ἀνάστασις dicitur quaſi δευτέρα τοῦ πεπτωκότος στάσις, E. abſurdum foret *infantes* excludere, qui vel δι' ἀτυχήματος in utero materno ſunt extincti, atque ſubinde antequam naſcerentur cum matribus computreſcunt, vel etiam vi aut inhabilitate abortu ejecti, non כעת חיה *ſecundũ tempus vivifica*, quo vivum puerpera edit partum, naſcuntur, (uti illud חיה Gen. XVIII, 10. Rabbini nonnulli exponunt haud improbabiliter) ſed ante illud perierunt, cùm & ipſi in cenſum verorũ hominũ omninò referri mereantur; ut bene exinde *B. Nic. Hunnius* (κ) concludat: Darauß folgen wolte/daß nit allein gebohrne oder in Mutterleib formirte Kinder/ ſondern auch die nur erſt empfangen ſind/ und nit weiter wachſen oder gedeyen/am Jüngſten Tag erſtehen werden: quibus ſuccinctè conſentit *B. Dannh.* (λ) *non item*, inquiens, *infantes in utero extincti; excipiendi ſunt*, nempe à reſurrectione, hinc meritò quoq; jam olim *Auguſt.* (μ) in Affirmativam inclinat, etſi affirmare non audeat. evidenter nimirum, id acturam reſurrectionem, ut quicquid formæ defuit, impleatur, negare tamen id non audet.

(ι) de Officiis l. 3. *part.* 3. *c.* 1. *pag.* 395. *ſeqq.*

(κ) Epis. erudend. §. 906. *cap.* XXX.

(λ) Hodoſ. pag. 1453.

(μ) Enchir. cap. 85.

§. VI. Et cur quæſo negabimus? cum omnium omninò hominum univerſalis Reſurrectio ex Scripturis ſit plus quàm certiſſima, cuicunq; autem eſſentiales hominis partes conveniunt, anima actus informans, & corpus potentia actuata & informata, is omnium Philoſophorũ conſenſu verè homo eſt; ſed fœti-

bus

bus quondam viventibus, in uterò matris vel extinctis, vel per abortum ejectis, hæ eſſentiales hominis partes conveniunt, quæ conſtans eſt, & S. literis conveniens plurimorum cùm Phyſicorum, tum imprimis orthodoxæ veritatis aſſertorum Theologorum ſententia, quare nec infantes vel fœtus iſtos eſſe homines ullus negabit. Quod verbis *B. Kromajeri* (ν) quàm meis confirmare malo, cùm & objectionibus, quæ moveri poſ-
„ ſent, ſufficienter reſpondeat, *Negamus*, dicentis, *Embryonem* non
„ eſſe hominem, cum etiam ipſum ſemen ab Ariſtotele *ἀρχὴ*
„ *σωματικὴ καὶ ψυχικὴ* i. e. *principium corporis & animæ*, à recentiori-
„ bus, compendium totius hominis appelletur. Sufficit ſe-
„ men hoc ens inchoatum certo charactere, nimirum humano
„ eſſe limitatum, licet anima nondum, tanquam actus forma-
„ lis (ſed entitativus) ab initio ſtatim conceptionis adfuerit.
„ Infanti recens in lucem edito hac ratione quoque deneganda
„ eſſet hominis appellatio, ſi defectum uſus rationis & mem-
„ bra nondum ſatis à natura, per gradus non per ſaltus ince-
„ dente, elaborata ad ætatem hominis juſtam & perfectam
„ conferre animus eſſet; Hæc ille.

§. VII. Verùm abierunt ab hac ſententia jam olim Stoici, eorumque ſectæ utplurimum addicti JCti Veteres, quibus fœtus in utero, non pro vero homine, ſed pro parte viſcerum habetur, uti expreſsè *Papinianus* (ξ) negat, partum in utero rectè hominem dici, non ſecus atque *Plutarchus* (ο) philoſophatur, quemadmodum fructus ſunt pars arboris, qui cùm maturuerunt, decidunt, ita & fœtus, qui cùm in lucem editus, aëris percipit partem, animal demum fit; moderari quidem hanc philoſophiam videtur Lectio Florentina (π) quando de partu ait, *quo vivo nondum animax fuerit*, i. e. qui conceptus nondum fuit, quia tamen, explicante Collegio Jur. Argentin. (ρ) animax eſt fœtus conceptus, non actu, ſed poteſtate tantum animatus, haud multum à priori differt, quam acriter ſufflaminant, hodie Calviniani, atque alii, qui Creationem animæ defendere conantur, aut præexiſtentiam animarum aſſerendo cum *Origene* ejusq; hyperaſpiſte *Chriſtoph. Sandio* delirare non verentur, quem errorem peculiari Exerc. denudavit egregiè *Max. Rev. Dn. D. Bebelius* Præceptor atq; Præſes noſter colendiſſimus;

(ν) *Theol. Poſ. Art. 3. in Th. 4. ἀντιθ.*

(ξ) *l. 9. §. 1. D. ad L. Falcid.*

(ο) *l. V. de Placit. Phil. cap. 15.*

(π) *l. 1. §. 8. fin. D. unde Cognati.*

(ρ) *L. 38. ff. Tit. 16. Th. 18. n. 12.*

diſſimus; Quibus omnibus in hoc convenit, quòd non à primo ſtatim conceptionis momento anima ſive modò, ſive jam olim ante Creationem mundi creata, corpori fœtus infundatur, ſed is, prius animâ vegetativâ, poſt ſenſitivâ vivat, hinc etiam ante eam animæ humanæ infuſionem, quæ forma ac juxta Ariſtotelem Entelechia ſeu actus audit, homo dici non poterit, quicquid etiam *Comenius* (σ) *de Spiritu mundi*, vices animæ rationalis ſupplente ſomniet, nec etiam ab anima aſtrorum vel cœli, ullum hic præſidium influens peti poteſt. Fruſtra enim illam confingi, licet vel ipſe Auguſtinus, Hieronymus, Thomas, Albertus M. aliique ex Platone, Ariſtotele, atque Arabibus Philoſophis, hauſiſſe dicantur, uti ex illis probare conatur *Paulus Ricius* Iſraelita converſus; ſed contra eum jam tum ſuperiori ſeculo *Joh. Eckius* publicis contrarium demonſtravit ſcriptis; ſtat ergo inconcuſſum: ubi propria hominis forma deeſt, ibi nec verus homo eſt. In deſignando autem vero hujus animationis puncto, Hippocratis (qui tamen & ipſe aliter ſenſiſſe putatur) ſententiam vulgò ſequuntur, ad XL. circiter diem illud definientis, à quo & denominatio & operationes humanæ propriæ incipiant; Quorum rationes prolixius examinare haud vacat, ut quæ potiſſimum ex qualicunque convenientia rationis, atque conſenſu antiquitatis videntur depromtæ, uti videre eſt in diſp. pec. de Propagat. ſpeciei humanæ & imprimis Animæ à *B. Dorſcheo* habita.

(σ) *Synopſ. Phyſ. c. 11. §. 2.*

§. VIII. Certè ſi in veterum de animæ origine ſententias inquirere luberet, magnam inter illos deprehenderemus diſcordiam, ut nihil inpræſentiarum de ejus eſſentia dicamus, quam Hippias aquam, Democritus ignem, Diogenes & Anaximenes ſubſtantiam aëream, Heraclitus ſcintillam ſtellaris eſſentiæ, alii aliud quid dixere, omnium tamen accuratius rem acu Chryſippus tetigit, Spiritum eam aſſerendo; Sic de ejus quoque origine, quot capita, tot differentes fere fuere ſententiæ: ex pago omnium facile doctiſſimus Ariſtoteles (τ) ſolum intellectum ab extrinſeco advenire docuit; Ex Eccleſia *Hieronymus* Marcellino & Anapſychiæ ſcribens, quinque recenſet opiniones, ipſe tamen creationi magis faviſſe videtur, in quam ſententiam & *Auguſtinum* pertrahere conatus eſt, uti ex hujus

(τ) *lib. de animalibus cap. 16.*

ad

ad illum libro de *Origine Animæ* (υ) apparet, dum inquit: *Ecce* (υ) *lib. I. c. 7.*
volo ut illa ſententia mea ſit, ſed nondum eſſe confirmo, cùm enim vidiſſet ſecuturum inde, quod injuſtus ſit Deus, animas parvulorum innocentium noviter creatas damnando, concludit (φ) (φ) *l. c. cap. 21.*
Illa de animarum novarum creatione ſententia, ſi hanc fidem fundatisſimam non oppugnat, ſit & mea, ſi oppugnat non ſit & tua, viſum autem ipſi eſſe, eam oppugnare, inde videre eſt, dum reſpondentibus adverſariis, animas ideò damnari, quod in ſuperiori vita peccent, atque in carceres carneos præcipitentur, ingenuè fatetur
(χ) *non credo, non acquieſco, non conſentio*; Ne verò hos inter ſco- (χ) *l. c. cap. 22.*
pulos alibi appellendo naufragium faciat; ipſe τὸ ἐπέχειν (ψ) (ψ) *l. c. cap. 14.*
eligit, *ut doceam multi à me flagitant, eisque me ſicut alia multa & hoc ignorare confiteor*, quod & alii, ac imprimis etiam *B. Lutherus*, amplectuntur.

§. IX. Noſtrum igitur non eſt tantas componere lites; ſequendam potius ducimus dicimusque communem Orthodoxorum noſtratium ſententiam de animæ per traducem propagatione, utpote & S. Scripturæ & analogiæ fidei magis conſentaneam, ea enim vis eſt benedictionis divinæ Gen. I, 28. פרו ורבו ומלאו את־הארץ *fœtificate & multiplicamini & implete terram*, quæ ſi reliquis animantibus vires dedit integram ſuam ſubſtantiam propagandi, quidni & homini? non enim ſolo corpore multiplicantur, non ſolo corpore implent terram E. nec ſolo corpore fœtificant, ſed & ratione animæ & quidem intellectualis multiplicantur; ſine hac nec illud multiplicari poteſt. Unde non eſt, cur tantopere *Galenus* (ω)
miretur, quòd facultas vegetans ὐ μόνον ὐ σοφὴ, ἀλλὰ καὶ πάντάπασιν ἄλογος *non ſolum non ſapiens ſed & per omnia irrationalis*, opus (ω) *lib. de fœt. form. c. 6.*
tam admirandum, in quo τέχνη καὶ σοφία μεγίστη, *ars & Sapientia maxima*, & quod ἄνευ σοφωτάτε τε καὶ δυνατωτάτε Δημιεργῦ *ſine Sapientisſimo atq; Potentisſimo Moderatore*, fieri non poteſt, efficere non poſſe videatur. Totum enim illud generationis opus ſapientiſſ. ac potentiſſ. Cœli & terræ creator per benedictionem ſuam ita fœcundavit, ut vi illius tota hominis ſubſtantia, corpore & anima conſtans, propagetur, cui propagationi nec immortalitatem nec indiviſibilitatē obſtare, jam dudum docuerunt alii.

§.X. Quamobrem ſtatim ac ſemen animatum vaſi conceptioni apto atque habili infuſum, conceptionem efficit, eâ factâ, extemplo etiam fœtus animatus eſt ac homo dici meretur, uti & leges Lycurgi ac Solonis docent ἔμβρυον eſſe animal, hinc ab homicidii culpa purgari nequeunt, qui vel *poculo abortionis*, vel concuſſionibus violentis, aut alia quavis ratione, eundem abigunt, imò merito capitalis illis ſtatuta eſt pœna, verùm non, uti alias dicitur, quod ſpem tantum animalis, ſed quod ipſum animal interfecerint, *homicidii enim feſtinatio eſt*, bene notat *Gothofredus* (α) *prohiberi naſci, nec refert natam quis eripiat animam, an naſcentium diſturbet: Homo eſt, & qui eſt futurus, & fructus hominis jam in ſemine eſt.* Nec hic diſtinctio *Juris Canonici* (β) inter partum animatum & inanimatum eſt admittenda, cùm forte nec Jus Juſtinianeum ullibi ejusdem, meminerit, quód oſtendere prolixius JCtorum eſt.

(α) ad l. 9. D. §. 1. fin. ad L. F.
(β) in c. Moyſes 32. q. 2. & ſeq. adde c. ſicut ex literar. hic c. quod vero, 32. q. 2.

§.XI. Ne verò falcem in alienâ immittere videamur meſſem, mittimus iſta: Et colligimus ex hiſce, veram hominis denominationem intrinſecam fœtui quam primũ conceptus eſt, quocunq; id die ac momento temporis fiat, convenire, atq; ideo adjunctorum quoq; humanorum capacem eundem eſſe, dumq; anima corpori, licet nondum perfectè efformato, juncta rurſus ſolvi, atque ita totum emori, poteſt, idem quoq; in noviſſima die reſurrecturum eſſe, rationibus ſupra allatis eſt conforme, & quidem hac ipſa in carne, quam vel jam tum conſummatam habuit, vel habere incepit. Nam *corpora*, inquit *B. Hülſemannus* (γ) *eadem ſpecie & numero reſurgent, quæ hic animata fuerunt, ſuisque animabus redunientur* 2. Cor. V, 10. quare abſurdi ſunt *Photiniani*, aliam & ſpiritualem carnem comminiſcentes, cùm illud cum natura Reſurrectionis minimè conveniat; Ideò namque Hebræis תקומה ותחיה ac Græcis ἀνάστασις dicitur, quòd ſit reiterata ſtatio illius, quod cecidit. Hinc poſt Jobum cap. XIX, 25. egregiè eos jam olim confutavit *Auguſtinus* (δ) *ſuam*, inquiens, *recipiet quisque menſuram, quam vel habuit in juventute, etiamſi ſenex eſt mortuus, vel fuerat habiturus ſi ante eſt defunctus.* At, inquies, infantes abortivi nullam habuerunt. Verum equidem, conſummatá abfuiſſe, non verò potentiá conſummandi, hinc

(γ) Brev. Theol. Ext. cap. XVI. §. XVI. p. m. 452.
(δ) l. ult. de C. D. c. 15.

hinc iterum *Auguſtinus* (ι) eleganter, *in abortivis & monſtris integrabitur quod nondum erat integrum, inſtaurabitur quod fuit vitiatum.* (ι) *Enchir. cap.* 84.
Idem quoque ſentiendum eſt de membris mutilatis, amputatis, à beſtiis vel etiam hominibus abſumtis. Miſerè enim alias cum Hattone Moguntino atque Widerolfo Argentinenſi, Epiſcopis ageretur in futura Reſurrectione, qui (ut vulgò traditur) teſte *Wimphelingio in Catal. Ep. Argent.* à muribus comeſti fuerunt. Ex eodem argumentandi fonte rivulos conſolationis in martyrum, hujusmodi injuriis obnoxiorum, animos derivat Auguſtinus (ζ) *Non erit deformitas in eis, ſed dignitas, & quædam, quamvis in corpore, non corporis, ſed virtutis pulchritudo fulgebit.* (ζ) *L.* 22. *c.* 20. *C. D.*
Idem de corporibus abortivorum aſſerere licebit. Materia verò ex qua reſurrecturi ſunt eſt *nihil privativum* אדמת עפר *pulvis terræ* Dan. XII, 2. in quo dormiunt, quæ, ut moris Scripturæ eſt, quandoque, pro ipſis ponitur hominibus, ut quando Joël. I, 10. dicitur אבלה אדמה *luxit humus*, annotat ibidem R. AbenEſra הטעם אבלו יושביה *ſenſus eſt, luxerunt habitatores ejus.* Non injuriâ E. cum *B. Hülſemanno* (η) Hugonis Grotii de Atomorum reuniendarum neceſſitate fabellam, & R. Men. Ben. Iſrael (θ) de oſſiculo humani corporis ſuperſtite, *Latz* dicto, commentum rejicimus. (η) *Brev. Ext. c. XVI. ſuppl. §. VIII.* (θ) *l.* 2. *de Reſurrect. c.* 15.

§. XII. Rationibus hiſce ex fœtuum natura petitis evidentiſſima porrò SS. Literarum accedunt teſtimonia, ex quibus unum ſufficiet, Geneſ. XVII, 7. ubi Deus fœdere cum Abrahamo ejusque ſemine icto promittit ſe fore ipſi לאלהים ולזרעך אחריך *in Deum, & ſemini tuo poſt te*; Ubi (1) per זרע non intelligitur ſemen illud unicum, in quo omnes populi erant benedicendi ὁ Χριστὸς Gal. III, 16. ſiquidem hic ipſe Deus erat, nec (2) tantum filii nepotesq; Abrahami adulti, qui circumcidi atq; terrâ promiſſam poſſidere poterant, ſed ipſi quoq; fœtus uterini, quorum curam non minus ac aliorum gerit, ut patet ex exemplo Eſaui & Jacobi Rom. IX, 11. Gen. XXV, 23. nec (3) ſolum ſemen Iſraeliticum, ſed omnes fideles, ὅτι οἱ ἐκ πίστεως οὗτοί εἰσιν υἱοὶ Ἀβραάμ. Gal. III, 7. hinc etiam divino Salvatoris noſtri Syllogiſmo Matth. XXII, 31. 32. pro Reſurrectione

tum

tum univerſali tum fœtuum concludere, & formam propoſitionum cum Venerando Præceptore *Dn. D. Seb. Schmidio* (ι) inſtituere poterimus: *DEUS non eſt DEUS mortuorum ſed vivorum; Atqui DEUS eſt DEUS Abrahami, Iſaaci & Jacobi*, & ſeminis ejus, *E. Abrahamus, Iſaacus & Jacobus non ſunt mortui, ſed vivi: & per conſequens, aliquando ex mortuis reſurgent, & cum iis alii quoque homines.*

(ι) *in Colleg. Bibl. N. T. Loc. XXIII. §. 19.*

§. XIII. Jungatur hiſce votum miſeri quidem, ſed piè patientis Jobi cap. III, 15. quo deſiderat eſſe כנפל טמון *ſicut abortus abſconditus,* qui ſi nihil omnino foret, impium quiddam & naturæ etiam ſibi relictæ contrarium expetiiſſet, ſed alia ipſi fides, alia ſpes fuit cap. XIX, 25. precatur potius hujuſcemodi mortis conditionem, in qua ceſſent malorum tumultus, acquieſcant viribus contriti, oportet igitur fœtus quoque ejusdem capaces eſſe; quales autem ſint illi, optimè declarat Hebræum נפל, per marcidos & flaccidos infantes qui *membratim*, uti Hipponenſis Præſul loquitur (κ) *ejiciuntur ex uteris prægnantium, ne matres quoque, ſi mortui ibi relinquantur, occidant.* Talis ergo horum נפלים eſt conditio, qualis Jobianæ ſpei fideiq; eſt conveniens.

(κ) *Enchir. cap. 86.*

§. XIV. Ex N. quoque T. teſtimoniis prolixè hæc veritas adſtrui poſſet, imprimis ex univerſalitate jam ſupra oſtenſa, dictisque Act. XXIV, 15. Rom. XIV, 10. 2. Cor. V, 10. confirmata, quibus coronidis loco & illud adjiciatur, quod Chriſtus ideo in utero materno jacuerit, quo ſe etiam infantum illorum oſtenderet Salvatorem, teſtatus, horum eſſe regnum Dei Marc. X, 14. fruſtra autem foret ipſorum Salvator, niſi quoque reſurrecturi eſſent, hâc enim ipsâ (quam *Conimbricenſes* (λ) generationem veram vocant, ſed non phyſicam verùm hyperphyſicam) generatio eorum hac in vita adhuc imperfecta complebitur. Nonnulli etiam diſputant, qualis infantibus hiſce in futura reſurrectione aſſignanda ſit ætatis ac ſtaturæ menſura. Concludunt nonnulli ex viſione Apocalyptica c. XX, 12. *μικροὺς καὶ μεγάλους parvos & magnos*, eſſe futuros; Alii verò ex Eph. IV, 13. colligunt, mortuos *εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ*, in complemento ætatis ac ſtaturæ Chriſti prodituros eſſe,

(λ) *lib. 1. de gen. & Corr. c. IV. Art. 1. §. 1. & alibi.*

eſſe, quibus etiam haud obſcurè favet Auguſtinus (μ) dum ſuam, ait, *quisquis recipiet menſuram, in tali equidem ætate juventutis, ſc. quæ circa XXX. annum currit, Chriſtum reſurrexiſſe legimus.* Verùm, cum de hoc diſputare nobis nunc non propoſuerimus, in medio totam rem relinquimus, niſi quod in priorem ſententiam magis inclinemus, utpote literæ conformiorem.

(μ) *l. ult. C. D. cap. 15.*

§. XV. De *Sexu* illorum ſimilis ferè erit reſponſio, illum nempe futurum eſſe, cujus in conceptione diſpoſitionem habuerunt, ſicuti benè rurſus Auguſtinus (ν) *in reſurrectione ex mortuis ſexus forma non mutabitur, ſed vir mortuus reſurget in forma viri, & fœmina in forma fœminæ,* quare abſurde quis omnes mulieres in virili ſexu, (excepta B. Virgine) reſurrecturas, & *H. Grotius* ad Matt. XII, 30. ſexuum diſcrimen partem τῆς ἀσθενείας eſſe, contenderit, qualis hominibus ἰσαγγέλοις minimè conveniat. Quo autem præterea modo Parentes in futura ἀναστάσει hoſce ſuos per abortum aut aliud infortunium extinctos, agnituri, ipſique viciſſim agnoſcendi ſint, neſcire non erubeſcimus, agnituros tamen eſſe, certum eſt, cùm pars beatitudinis magna ex converſatione cum beatis Angelis & hominibus oriatur Ebr. XII, 23. cujus gnarus omninò erat David, dum 2. Sam. XII, 23. אני הלך אליו *ego ad illum abiturus ſum,* profitetur, quod etiam de nondum natis quin afferatur, nihil vetat.

(ν) *l. de Eccl. dogm. cap. XL.*

§. XVI. Atque inde apparet, quid de horum Embryonum ſtatu ſit ſtatuendum, num in Cœlo an verò in Inferno eos ſimus offenſuri? Pontificiis promta hic eſt reſponſio, *Limbo Puerorum* illos adſcribentibus, ita enim *Becanus* (ξ) ait, *Limbus Puerorum continet parvulos in originali peccato decedentes perpetuo carituros conſpectu DEI, nec tamen dolorem percepturos ob carentiam regni cœlorum,* quem tertium animarum poſt hanc vitam ſtatum cum Præceptore noſtro ætatem ſuſpiciendo *Dn. D. Rudrauffio* (ο) explodimus, quia *Scriptura meminit duorum locorum poſt hanc vitam, tertium ignorat.* Calviniani, ex quibus vide *Pareum* (π) ex abſoluto Electionis & Reprobationis decreto judicium ferunt. Nos medium tenentes, quicquid ſit de embryonibus, & ipſorum incredulitate finali, ſi ſuperſtites manſiſſent, prævifa, vel non, prævia Scriptura aſſerimus, univerſalitatẽ promiſſionum divi-

(ξ) *Tr. de Pecc. Orig. c. 9. adde Bellarm. §. 1. de Purgat. c. 6.*

(ο) *Syllog. Controverſ. Theol. D. XXVIII, Q. VII.*

(π) *in Reſp. ad lib. VI. Bellarmini de Amiſſ. Grat. & St. Pecc. c. I. & in c. II. ad Rom. dub. IX.*

divinarum τέκνοις etiam factam Act. II, 39. quæ tamen abſoluta non eſt, docente *Excell. Dn. D. Iſaaco Fauſtio* (ρ) neq; neceſſe eſt ad contradicendum particularitati Reformatorum abſolutæ ſtatuere eam atque docere: Illam inquam ſuadere dicimus, de fidelium infantibus, pro quibus & vota parentum & preces Eccleſiæ intercedunt, non bene tantum ſperandum, ſed & ipſos ad vitam beatam reſurrecturos eſſe; Quidquod & fidem eorum veram, ac ſtatum, operationibus Spiritus S. hac imprimis conditione, minus reſiſtentem, Jeremias atque Johannes Baptiſta ſuis confirmant exemplis.

(ρ) *In defenſione Exercit. ad Colloq. Caſſellan. Inſtit. c. 2. Part. 2. §. 127. de gratia Univerſ.*

§. XVII. Nec juvat contradicentes locus Joh. III, 5. ibi enim τὸ ἀβάπτιστον, juxta *B. Dannh.* (σ) intelligendum eſt *privativè*, de eo qui renaſci ex aqua debuit potuitque, ſed noluit. Quæ limitanda Baptiſmi neceſſitas pravè olim intellecta anſam præbuit errori Veteris Eccleſiæ, in tertia etiam Synodo Carthaginenſi ſtabilito (τ) qui defunctis etiam Baptiſmi (ut alias & Euchariſtiæ Sacramentum) conferri ſolitus erat, quã opinionem, quod Euchariſtiam attinet, Auguſtini quoque & Innocentii fuiſſe, atq; in IV. adhuc, (imò etiam VI. poſt Chriſtum natum ſeculo) in Eccleſia obtinuiſſe, exemplis à Theodoro Mopſueſteno præbitis ſufficienter *Excell. Dn. D. Præſes* (υ) oſtendit; Firmamentum autem hujus erroris petitum erat ex 1. Cor. XV, 29. ubi Paulus Baptiſmi ὑπὲρ τῶν νεκρῶν *ſuper* (melius quàm pro) *mortuis* meminit; In cujus tamen dicti proprio ſenſu interpretes variant, quorum quidam volunt, quaſi loco defuncti ſubſtitutus fuerit alius baptizandus: Alii, quod ipſa mater prægnans ſuper embryone in utero extincto baptizanda ſit, quam quæſtionem ſententiis in utramque partem allatis etiam ventilavit Anglorum ille Theologorum (uti vocatur) Monarcha *Alexander de Ales* (φ) atque pro negativa ita concludit; *Dicendum quod parvulus dum eſt in utero materno non eſt ſuſceptibilis Sacramenti baptiſmatis, nec per ſe nec ratione matris, qui enim adhuc natus non eſt ſecundum Adam, ſecundum Chriſtum regenerari non poteſt, ſicut dicit Iſid. 61. ſentent.* Idem etiam Auguſtinus aſſerit (χ) *ſi homo regenerari per gratiam in utero poteſt, quando reſtat adhuc illi naſci, renaſcitur ergo antequam naſcitur quod fieri nullo modo poteſt*, quorſum plura PP. dicta

(σ) *Hodom. Pap. Phant. XII. p. 1048.*

(τ) *Conf. Compend. H. E. Gothan. P. 2. lib. 2. cap. 3. S. 4. §. 3.*

(υ) *Antiq. Eccl. ſec. IV. Art. IX. ſect. 1. §. 107. & Art. X ſect. 11. §. 32.*

(φ) *Part. IV. Opp. q. XVII. membr. II.*

(χ) *L. de Præſ. Dei ad Dard. cap. XVI.*

diƈta ſpeƈtant à Dn. Præſide l. c. (♆) allata. Nihil tamen ho- (♆) *A. E. S. IV. Art. VIII. ſect. 1. §. 56. ſeqq.*
rum ab Apoſtolo l. d. indicari, ſed longè aliud quid, nempe argumentum pro Reſurreƈtione peti ex ablutione in V. T. à DEO illis, qui mortuos contreƈtaverint, præcepta, pec. diſp. oſtendit Venerandus Senior *Dn. D. Seb. Schmidius*, ejusque Apologiam diſputationi de Sabbatho δευτεροπρώτῳ ex Luc. VI, 1. præfixit.

§. XVIII. Ita ſe habet fidelium infantum poſt mortem conditio, quæ tamen eò non eſt extendenda, ut cum *Puccio* affirmare ſuſtineamus, infantes à nativitate omnes eſſe ſalutis capaces, & proinde nec regeneratione eos indigere; A qua Puccii ſententia parum abeunt Calviniani, omnes infantes, licet non omnium ſed tantum fidelium, ante ſuſceptum Baptiſmum in fœdere atque gratia Dei conſtituentes, unde colligere etiam licebit, nec iſtos infantes Sacramento opus habere, uti & ipſe *Calvinus* idem aſſerit. (ω) *Hinc ſequitur non ideo liberos fidelium baptizari ut filii Dei fiant, qui alieni fuerint ab Eccleſia.* Verùm nos Scripturâ edoƈti, omnes homines peccato infeƈtos naſci ex Joh. III, 6. Eph. II, 3, atque ita in ſtatu iræ & condemnationis conſtitutos ſcimus, ut remedio, quô gratiæ atque fœderi Gen. XVII, 10. Aƈt, II, 38. 39. quidem promiſſo, ſed per ſacramentum applicando, inſerantur, quoniam uti *B. D. Pappus* (*) ait: *Scimus promiſſionem gratiæ & Sacramenta conjungi à Domino, ideoque nulla humana autoritate dividi & abſtrahi ea oportere.* Nec juvat eos ſanƈtitas liberorum 1. Cor. VII, 14. indicata, quippe ea *ſpiritualis* non eſt, juxta Anabaptiſtas, nec talis, quâ infantes juxta Calvinianos ab utero Deo placeant, ſed *legalis & civilis, qua*, ſecundum *B. D. Balduinum ad h. l. aditum habent ad privilegia Eccleſiæ, quæ aliis, qui foris ſunt, non conceduntur*; Fimus igitur non naſcimur Chriſtiani, quod tamen ſaluti infantum ſupra aſſertæ nihil derogat; De Infidelium natis, non idem certè quod de fidelium, ferendum eſſe videtur judicium; verum cùm nihil ad nos qui extra nos, tutius à decidente ſententia abſtinemus, quàm temerè pronunciando, aliquid omnipotentiæ atque juſtitiæ divinæ præſcribamus.

(ω) *l. 4. Inſt. c. 15, ſect. ult.*

(*) *in Comm. in A. C. Art. IX.*

§. XIX. Quantis proinde curis, quanque ſolicita vitæ temperantia embryones fovendi ſint, agnoſcas homo! quem

divinæ

divinæ benedictionis inexhauſta vis atque efficacia ſuaviſſimos honeſti conjugii fructus ſperare juſſit: non ſanè res eſt de nihilo, quod tot tantisq; ac ferè inexplicabilibus alma natura eos communivit in utero ſepimentis, nulla ergò vel incuria, vel etiam ſtudio rumpenda, quæ iſta connectit; ſin caſus aut infirmitates dulciſſimo prolis deſideratæ aſpectu anxium curis animũ fruſtrabunt, Deo confidas, ſine cujus notitia atq; voluntate nec homo interibit, cujus ſine nutu ne capillus quidem in terrã decidit; de vita ejus ſis certus, quem cita mors, antequam in mundanis viveret, abripuit, de ſalute illius nequicquam dubites, qui in terrenis ſalvus eſſe non potuit: privatus es ſobolis gaudio, reſarcietur id olim jubilo perpetuo; caruiſſe oportuit baſiis, tenerrimis in beata vita compenſabuntur oſculis, ubi quam infirmam amiſiſti, perfectam recipies, quam immaturam perdidiſti, ſine macula atque deformitate integram lætis excipies amplexibus. Sed idem illud terrorem tibi incutiat, ſecure peccator, quod ſolatium afferre poſſet; Deus eſt, qui conjugio benedixit, natura, quæ fœcundavit, cave ergo benedictionem reſpuas temerè: Cavete, ferventibus impuri amoris flammis ardentes, voluptatibusque innutritæ mentes, ne in DEUM impiæ, in naturam injuriæ, inque ſanguinem proprium crudeles ſitis! non extinguitur affuſo oleo ignis, nec vitantur in tenebris ſolis ſplendores; DEUS novit, animus accuſat, voſquemet ipſos condemnabunt coram juſtiſſimo judice, quorum vitam, omnia humanitatis jura exuti, in primo quod ajunt ortu impiè ſuppreſſiſtis.

§. XX. Aſt vereor, ne, dum de immaturis ago fœtibus, & ego novum atque immaturum quidem ingenii fœtum erudito orbi obtrudere velle videar; Quare ſi quid erravi, ignoſce lector; ſi quid bene ſcripſi, mecum pro nixu hucusque producto verbis Apoſtoli Rom. XVI, 28. gratus conclama: Μόνῳ σοφῷ Θεῷ δὶ Ιησȣ̃ Χριςȣ̃ ἡ δόξα εἰς τὸς αἰῶνας, Ἀμήν.

FINIS.